

Effektiv formidling af information om arbejdsmiljø: farlige stoffer

Sammendrag af Arbejds miljø agenturets rapport

Indledning

Ifølge EU-lovgivningen påhviler det arbejdsgiveren at informere og afholde høringer med arbejdstagerne om farlige kemiske stoffer på arbejdspladsen, sundheds- og sikkerhedsmæssige risici samt beskyttende og forebyggende foranstaltninger ⁽¹⁾. Arbejdsgiveren er ikke alene forpligtet til at informere arbejdstagerne og disses repræsentanter, men også arbejdsgivere fra udenforstående virksomheder ⁽²⁾. Arbejdsgiverens informering skal være relevant for risikovurderingen. Informationerne kan gives i form af mundtlige oplysninger eller in-

dividuelle anvisninger samt gennem uddannelse understøttet af skriftligt oplysningsmateriale.

Personer, der er involveret i implementeringen af arbejdsmiljømæssige foranstaltninger på arbejdspladsen, f.eks. arbejdsgivere eller arbejdstagernes sikkerhedsrepræsentanter, oplever jævnligt, at det kan være vanskeligt at finde specifikke og praktiske oplysninger om farlige stoffer.

Derfor har Arbejds miljø agenturet i forbindelse med Den Europæiske Arbejds miljø øge 2003 samlet en række eksempler på god praksis. Disse eksempler illustrerer, hvorledes oplysninger effektivt kan formidles til de forskellige målgrupper, og hvorledes man kan bedømme, i hvilken udstrækning oplysningerne har relevans for de enkelte grupper. Det er hensigten, at eksemplerne skal tjene som praktiske oplysninger for politikere, leverandører af kemiske stoffer, forskere, personer der arbejder med sikkerhed, arbejdsgivere og andre parter (f.eks. arbejdsmarkedsparterne), og at disse grupper anvender eksemplerne til at understøtte, tilpasse og vurdere deres initiativer.

Arbejds miljø agenturet har udvalgt 19 eksempler på god praksis fra hele Europa. Eksemplerne er inddelt i følgende kategorier alt efter målgruppen for informeringen:

Virksomheder:

- globalt integreret sikkerhedsstyring, Lillys udviklingscenter (Belgien)
- oplysning til arbejdstagerne om farerne ved kemiske produkter, Polimeri Europa (Italien)
- omkostningslave indgreb — erstatning og afskaffelse af farlige kemikalier og procedurer (Grækenland)
- inddragelse af arbejdstagerne i forbindelse med udskiftning af et gassystem, Glanbia Ingredients (Irland).

Leverandører:

- gennemgang af den kemiske sikkerhed hos kunder, Würth Oy (Finland)
- forebyggelses- og styringslogistik i forbindelse med ulykker forårsaget af kemiske stoffer og forbindelser (Italien)
- retningslinjer for udarbejdelse og brug af sikkerhedsdatablade (Sverige).

Sektorer:

- GISBAU: Sikker brug af kemikalier i bygge- og anlægsbranchen (Tyskland)
- UVITECH: UV-hærdningsteknologi i trykkeribranchen (Belgien, Tyskland, Frankrig og Det Forenede Kongerige)
- evaluering af biologiske risici i kødforarbejdningsindustrien (Frankrig)
- LAB-Link — Menneskelige ressourcer i laboratoriemiljøet (Danmark).

Andre tiltag:

- strategier for styring af kemiske stoffer (SOMS): forsøgsparcereller (Nederlandene)
- initiativ med et organisk trykkeri, der ikke anvender opløsningsmidler (fra Danmark til Tyskland og Europa)
- COSHH Essentials og e-COSHH (Det Forenede Kongerige)
- en sikkerheds- og sundhedsmæssig strategi mod biologiske risici (Østrig)
- PIMEX — Picture Mixed Exposure (Østrig)
- et nationalt netværk af centre, der beskæftiger sig med informering om asbest (Frankrig)
- program vedrørende kemiske og biologiske stoffer — Instituto Navarro de Salud Laboral (Spanien)
- internationale kemiske sikkerhedskort (ILO).

Tilrettelæggelse af vellykkede strategier for informering om farlige stoffer

1. Afgrænsning af problemet

- ➔ Analysér den aktuelle situation og de eksisterende muligheder.
- ➔ Vurdér problemets art og omfang.
- ➔ Undersøg erfaringer og viden indhøstet af andre — det kan være et værdifuldt bidrag til projektet.

Forsøgsparcereller — Nederlandene

I 1999 vedtog den nederlandske regering en ny politik og strategi på kemikalieområdet: strategien for styring af kemiske stoffer. For at afprøve den nye politik på arbejdspladserne og for at give virksomhederne mulighed for at eksperimentere med de nye politiske instrumenter besluttede den nederlandske regering at etablere *forsøgsparcereller* (eller »prøvehaver«) sammen med flere partnere i virksomhederne, hos leverandørerne og i specifikke afdelinger. Det overordnede mål var at forbedre formidlingen og styringen af nødvendig information til specifikke målgrupper.

2. Udarbejdelse af information

Indholdet

- ➔ Anvend troværdige, fuldstændige og udtømmende oplysninger som grundlag for informeringen.
- ➔ Husk, at indholdet skal formidle et målrettet og brugbart budskab, f.eks. informere arbejdstagere og arbejdstagernes sikkerhedsrepræsentanter om farer, risici og resultater og forebyggende metoder.

(1) Artikel 10 i rammedirektiv 89/391/EØF og artikel 8 i direktiv 98/24/EF om »kemiske agenser«.

(2) Yderligere oplysninger og checklister vedrørende informering om farlige stoffer findes i en række faktablade, som Arbejds miljø agenturet udgiver i forbindelse med Den Europæiske Arbejds miljø øge 2003, f.eks. Faktablad 35 *Formidling af oplysninger om farlige stoffer* og Faktablad 41 *Biologiske Agenser*.

- ➔ Tag hensyn til den specifikke målgruppe, når formalitetsniveauet og tonen i budskabet fastlægges. Sørg for, at oplysningerne er tilpasset målgruppens behov, viden og sprog.
- ➔ Husk, at ikke alle målgrupper har behov for omfattende information. Overvej, om målgruppen har brug for teoretisk eller praktisk information, eller begge dele.
- ➔ Identificér, på hvilke områder der er behov for mere viden, og hvorledes denne viden kan formidles. Sæmmsæt informationen fleksibelt, således at den let kan tilpasses til hver enkelt brugers individuelle behov.
- ➔ Husk, det er vigtigt løbende at overvåge, evaluere og forbedre informeringstiltag.

Aktørerne

- ➔ Find samarbejdspartnere med ekspertviden for at højne programmets kvalitet og troværdighed.

Evaluering af biologiske risici i kødforberedningsindustrien — Frankrig

Med henblik på at identificere og afgrænse biologiske risici i kødafhudnings- og udskæringsindustrien blev risikomomenterne undersøgt trin for trin. Samtidig var det hensigten at øge arbejdstagernes opmærksomhed på risikomomenterne gennem afholdelse af generelle og specifikke kurser på arbejdspladsen samt at indføre beskyttelsesforanstaltninger og en ny strategi for nedbringelse af risiciene. De indhøstede erfaringer blev anvendt som grundlag for en række seminarer og foredrag på både lokalt og nationalt plan.

3. Formidling af information

- ➔ Vælg den mest effektive »informationskanal« og den bedste eksisterende teknologi.
- ➔ Mulige »kanaler«: undervisning, seminarer, workshops, kurser, pressen, mobile stande, demonstrationer og info-linjer.
- ➔ Mulige værktøjer: foldere, plakater, brochurer, cd-rommer, videobånd og checklister.
- ➔ Tilpas indholdets længde og kompleksitet til målgruppens behov under hensyntagen til de oplysninger, der skal formidles.
- ➔ Anvend interaktive værktøjer for at fastholde brugerens interesse.
- ➔ Sørg for, at værktøjet er let tilgængeligt og forsynes med klare og letforståelige anvisninger.

4. Modtagelse af information

- ➔ Involver målgruppen og tilskynd til samarbejde.
- ➔ Informér regelmæssigt om ændringer, således at programmet altid er letgenkendeligt.
- ➔ Orientér åbent om formål og indsamling af information, og vær åben for samspil.
- ➔ Informér om omkostninger og fordele.

Gennemgang af den kemiske sikkerhed hos kunder — Finland

En førende finsk grossist iværksatte en gratis gennemgang af den kemiske sikkerhed hos sine kunder med henblik på at fremme firmaets miljøvenlige produktserie. Gennemgangen omfatter alle de forskellige niveauer i kundens virksomhed. De fleste kunder er interesserede i et samarbejde, hvilket fremmer kommunikationen om produkterne og forholdet mellem kemikalieleverandøren og kunden.

5. Opfølgning og feedback

- ➔ Foretag kontrol, studier eller spørgeskemaundersøgelser for at evaluere og ajourføre oplysningerne og for eventuelt at tilpasse indholdet.

- ➔ Evaluér virkning og respons eller opnåede fremskridt. Responsen kan være alt fra almindelig forståelse til opfyldelse eller iværksættelse af konkrete tiltag.
- ➔ Opsøg aktørerne på arbejdspladsen for at få kendskab til deres forslag og holdning. Involver dem aktivt i ændringerne.

Involvering af arbejdstagerne ved udskiftning af et gassystem — Irland

En virksomhed, der fremstiller ingredienser til fødevarerproducenter, anvendte klorgas som desinfektionsmiddel til rensning af vand i produktionsprocessen.

Da arbejdet med klorgas var forbundet med alvorlige risici for arbejdstagerne, blev der i samråd med arbejdstagerne og på grundlag af deres forslag indført en sikrere metode.

Sikkerhedsdatablade er den mest almindelige tilgængelige informationskilde. Arbejdstagerne eller disses repræsentanter skal have adgang til alle sikkerhedsdatablade, der kommer fra leverandøren. Sikkerhedsdatablade indeholder oplysninger om kemiske stoffers egenskaber, risici, oplagring, håndtering, personlige værnemidler m.m., og de anvendes til at oprette databaser og udarbejde sikkerhedshåndbøger og anvisninger til arbejdstagerne. Eftersom sikkerhedsdatabladene er meget omfattende, kan de forekomme vanskeligt tilgængelige for almindelige arbejdstagere og henvender sig derfor primært til arbejdsgiveren og personer, der arbejder med arbejdsmiljø. Det er ofte vanskeligt på forhånd at vurdere, hvilke risici der kan opstå ved brugen af et produkt, og alle de nærmere forhold der måtte gøre sig gældende for et specifikt stof i en nærmere defineret proces. Da oplysningerne i sikkerhedsdatablade kan være ufuldstændige eller sågar ukorrekte, anbefales det, at de anvendes kritisk — også når der informeres om indholdet heraf på arbejdspladsen.

Det er vigtigt at supplere oplysningerne i sikkerhedsdatabladene med andre tilgængelige informationskilder og at bearbejde dem, så de passer til målgruppens behov og de specifikke forhold, der gælder for den enkelte virksomhed.

Retningslinjer for udarbejdelse og brug af sikkerhedsdatablade — Sverige

Et udslip af akrylamid fra et tunnelbyggeri satte for alvor fokus på kvaliteten af de af kemikalieleverandøren udarbejdede sikkerhedsdatablade. Efter at have undersøgt sikkerhedsdatabladene indledte den svenske sammenslutning af plastik- og kemikalieproducenter en kampagne med henblik på at forbedre indholdet i sikkerhedsdatabladene samt de metoder, der anvendtes til informering af slutbrugerne. Dette arbejde udmøntede sig i en checkliste, der udstikker retningslinjer for udarbejdelse og brug af sikkerhedsdatablade. Checklisten kan downloades gratis på sammenslutningens websted.

Yderligere oplysninger

Den samlede rapport findes på engelsk på Arbejdsmiljøagenturets websted: <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/> hvor den kan downloades gratis.

En trykt udgave af rapporten »How to convey OSH information effectively: the case of dangerous substances«. Det Europæiske Arbejdsmiljøagentur, 2003, ISBN 92-9191-044-9, kan rekvireres hos Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer i Luxembourg (<http://eur-op.eu.int>) eller hos Publikationskontorets salgssteder. Pris: 25 EUR (ekskl. moms).

Dette faktablad er udgivet på alle EU-sprog og findes på adressen: <http://osha.eu.int/ew2003/>